

Nr 97.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1946 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till småskoleseminarierna.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 164 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1946) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1946/47

dels till Småskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor;

dels till Småskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 160 000 kronor;

dels till Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 45 000 kronor;

dels ock till Småskoleseminarierna: Utrustning ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 77, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 8 februari 1946, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att småskoleseminarierna i Härnösand, Landskrona och Norrköping utvidgas på sådant sätt, att vartdera seminariet i Härnösand och Norrköping kommer att omfatta 3 och seminariet i Landskrona 4 parallella avdelningar av varje klass;

dels godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47;

dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47;

dels till Småskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 1 462 700 kronor;

dels till Småskoleseminarierna: Omkostnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 167 800 kronor;

dels till Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 kronor;

dels ock till Småskoleseminarierna: Utrustning för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 273 000 kronor.

Organisationsfrågor.

En av skolöverstyrelsen hösten 1944 företagen utredning rörande behovet av nya småskollärinnor fram till och med början av 1950-talet gav vid handen, *att* behovet av småskollärare under tiden till och med början av 1950-talet kunde uppskattas till omkring 650 årligen, *att* behovet därefter till och med början av 1960-talet måhända kunde beräknas minska till omkring 400 per år, *samt att* under återstoden av 1960-talet lärarbehovet sannolikt komme att sjunka starkt.

Med anledning härav beslöt 1945 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t *dels* att högsta antalet elever per seminarieklass skulle höjas från 24 till 28, *dels* att småskoleseminariet i Strängnäs skulle utvidgas med en parallellavdelning och småskoleseminarierna i Skara och Växjö med två parallellavdelningar, *dels ock* att provisoriska småskoleseminarier skulle upprättas i Falun, Stockholm och Norrköping, vart och ett med två parallellavdelningar.

Enligt den sålunda för närvarande gällande organisationen skola finnas följande tio seminarier, nämligen:

i *Haparanda* treårigt seminarium med en avdelning av varje klass;

i *Härnösand*, *Landskrona* och *Lycksele* samt *Falun*, *Norrköping* och *Stockholm* tvååriga seminarier med två avdelningar av varje klass; de tre sistnämnda seminarierna äro provisoriska;

i *Strängnäs* tvåårigt seminarium med tre avdelningar av varje klass; samt i *Skara* och *Växjö* tvååriga seminarier med fyra avdelningar av varje klass.

Fullt utbyggd kommer seminarieorganisationen sålunda att kunna utexaminera 24 klassavdelningar eller sammanlagt ($24 \times 28 =$) 672 småskollärarinnor årligen. Skolöverstyrelsen har, med utgångspunkt från denna siffra, i det följande räknat med en intagning årligen av — till följd av bristande utrymmen på vissa håll — högst 650 elever och med en utexamination årligen av — till följd av att en del elever ej fullfölja sina studier — högst 640 småskollärarinnor.

I skrivelse den 10 november 1945 har *skolöverstyrelsen* framlagt sina anslagsäskanden beträffande småskoleseminarierna för budgetåret 1946/47. I ärendet har *statskontoret* avgivit utlåtande.

Skolöverstyrelsen har i sin skrivelse redovisat resultatet av vissa nya beräkningar rörande småskollärarinnebehovet, vilka givit vid handen, att under den närmaste fyraårsperioden 2 511 nya lärarinnor erfordras; häremot svarar en examination vid oförändrad seminarieorganisation av i runt tal 2 450 lärarinnor. Beräkningen belyses närmare av följande sammanställning:

| | Behov av nya lärare enligt det föregående | Antal utexaminerade lärare (vid föregående läsårs slut) enligt nuvarande organisation |
|-------------------|---|---|
| 1946/47 | 504 | 530 (intogs på sem. 1944) ¹⁾ |
| 1947/48 | 534 | 640 (intogs på sem. 1945) ¹⁾ |
| 1948/49 | 617 | 640 (intagas på sem. 1946) ¹⁾ |
| 1949/50 | 856 | 640 (intagas på sem. 1947) ¹⁾ |
| Summa | 2 511 | 2 450 |

¹⁾ i Haparanda 1 år tidigare.

För att få en uppfattning av utvecklingen under tiden efter nämnda fyraårsperiod har överstyrelsen tagit del av vissa undersökningar rörande barnantalet och det därav beroende lärarbehovet, utförda av professor Wahlund för 1945 års seminariesakkunnigas räkning. I anslutning härtill anför överstyrelsen följande.

Därav framgår, att lärarbehovet efter den relativt lugna uppgången under 1940-talets senare hälft (från och med läsåret 1943/44) kommer att starkt öka under 1950-talets första år och nå sitt maximum läsåret 1952/53 för att därefter ganska jämnt sjunka. Denna sänkning kommer förmodligen att fortsätta, ända tills de nuvarande stora födelseårgångarna blivit föräldrar och deras barn nått skolåldern.

Överstyrelsen är icke nu beredd att framlägga några prognoser rörande den väntade ökningen av antalet småskollärartjänster under 1950-talets början. Skulle emellertid lärarbehovet stiga i samma proportion som barnantalet i småskolan, komme ökningen att omfatta åtskilligt över ettusen tjänster årligen under läsåren 1950/51 och 1951/52.

Man bör därför göra sig beredd på att om några år öka examinationen åtskilligt utöver de 640. Det synes under sådana förhållanden vara välbetänkt att utvidga organisationen redan ett eller ett par år i förväg. Eftersom en stor del av småskollärarinnorna komma att anlitas som vikarier å folkskollärartjänster, behöver man ej riskera något läraröverskott på grund av denna åtgärd.

Med stöd av det anförda föreslår överstyrelsen att redan från och med nästa budgetår den nuvarande seminariorganisationen utvidgas på så sätt, att de med endast två parallella linjer utrustade seminarierna i Härnösand och Landskrona utvidgas till att omfatta, det förra tre och det senare fyra parallellavdelningar. Vidare föreslås, att det provisoriska seminariet i Norrköping utvidgas från två till tre parallellavdelningar. Härigenom skulle den sammanlagda examinationskapaciteten komma att höjas från 640 till omkring 750 lärarinnor per år.

Departementschefen har funnit skolöverstyrelsens förslag välbetänkt och anslutit sig till detsamma. Därigenom skulle även, framhåller departementschefen, möjligheter erbjuda sig att måhända tidigare än eljest skulle vara fallet återgå till det förut gällande maximiantalet av 24 elever per klass.

Personalfrågor.

I samband med den i följande beslutade och nu föreslagna utvidgningen av seminarieorganisationen erfordras givetvis ett betydande antal nya tjänster. De av *departementschefen* förordade personalförändringarna framgå av nedanstående sammanställning:

Rektorstjänster:

rektorerna i Skara, Strängnäs och Växjö uppflyttas till avlöningsgrupp I från och med nästa budgetår, de i Härnösand, Landskrona och Norrköping från och med budgetåret 1947/48; i avvaktan härpå erhålla de arvodesförhöjning med 510 kronor under nästa budgetår;

läkartjänster:

| | nya tjänster: | |
|-------------------------------|---------------|-------|
| | ord. | e. o. |
| adjunkter | 9 | 6 |
| lärare i teckning | — | 5 |
| » » musik | — | 6 |
| » » gymnastik | — | 5 |
| » » kvinnlig slöjd | — | 6 |
| » » hushållsgöromål | 2 | 3 |
| övningsskollärare | 6 | 2 |

vaktmästare:

5 nya tjänster föreslås, varav 3 ordinarie, 1 extra ordinarie och 1 extra.

Anslagsfrågor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär följande anslagshöjningar:

- avlöningsanslaget höjes från 1 256 300 kronor med 206 400 kronor till 1 462 700 kronor;
- omkostnadsanslaget höjes från 144 400 kronor med 23 400 kronor till 167 800 kronor;
- materielanslaget höjes från 36 500 kronor med 8 500 kronor till 45 000 kronor;
- utrustningsanslaget höjes från 90 000 kronor med 183 000 kronor till 273 000 kronor.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

- besluta, att småskoleseminarierna i Härnösand, Landskrona och Norrköping utvidgas på sådant sätt, att vardera seminariet i Härnösand och Norrköping kommer att omfatta 3 och seminariet i Landskrona 4 parallella avdelningar av varje klass;

b) godkänna följande personalförteckning för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

| P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g . | |
|--|----------|
| Befattning | Lönegrad |
| <i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i> | |
| 3 rektorer, avlöningsgrupp I | E 9 |
| 6 rektorer, avlöningsgrupp II | E 8 |
| 1 rektor, avlöningsgrupp III | E 7 |
| 39 adjunkter | A 23 |
| 6 lärare i teckning | A 21 |
| 7 » i musik | A 21 |
| 7 » i gymnastik med lek och idrott | A 21 |
| 35 övningsskollärare | A 20 |
| 6 lärarinnor i kvinnlig slöjd | A 18 |
| 3 lärarinnor i hushållsgöromål | A 16 |
| 2 vaktmästare | A 7 |
| 8 vaktmästare | A 6 |

Tjänstemän å övergångsstat.

| | |
|---|--------|
| 4 ämneslärare | A 20 |
| <i>Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.</i> | |
| 9 adjunkter | Eo 21; |

c) godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

| | |
|--|----------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | kronor 868 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t: | |
| a. Arvoden åt seminarieläkare m. m. <i>förslagsvis</i> | kronor 18 800 |
| b. Arvoden åt seminariebibliotekarier ... » | 7 900 |
| c. Arvoden åt biträden på rektorsexpediti- nerna | » 6 300 |
| d. Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårds- skötsel | » 1 400 |

| Befattning | Lönegrad |
|--|--------------------------------|
| e. Arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele | 1 800 kronor 36 200 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | » 378 500 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | » 180 000 |
| | <u>Summa kronor 1 462 700;</u> |

d) till *Småskoleseminarierna*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 462 700 kronor;

e) till *Småskoleseminarierna*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 167 800 kronor;

f) till *Småskoleseminarierna*: *Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1946/47 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 45 000 kronor;

g) till *Småskoleseminarierna*: *Utrustning* för budgetåret 1946/47 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 273 000 kronor.

Stockholm den 9 april 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Gränebo, Larsson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Gillström, Petersson, Rosenberg, Hesselbom och Ragnar Bergh*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Bergström, Mårtensson, Pettersson* i Dahl, *Holmström, fru Alvéén*, herrar *Hoppe, Boman* i Kieryd och *Birke*.